

5. Угода про Коаліцію депутатських фракцій «Європейська Україна» від 27.11.2014 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/n0001001-15>
6. Державними підприємствами замість міністерств будуть керувати наглядові ради/ Прес-служба Мінекономрозвитку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.me.gov.ua/News/...>

Посполітак В.В.

кандидат юридичних наук, доцент, завідувач
кафедрою гуманітарного розвитку ПВНЗ
«Міжнародний інститут менеджменту»

ОСОБЛИВОСТІ КОНВЕРТАЦІЇ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ТОВАРИСТВА З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ ПЕРЕД КРЕДИТОРОМ НА ВНЕСОК ДО СТАТУТНОГО КАПІТАЛУ

Одним з характерних наслідків погіршення макроекономічного становища України є зростання кредиторської заборгованості суб'єктів підприємницької діяльності. Девальвація національної валюти, окупація Кримського півострову, конфлікт з Росією, а також негативні тенденції на зовнішніх товарних ринках негативно вплинули на економіку України. Це, безумовно, вплинуло і на загальний стан заборгованості перед суб'єктами економічної діяльності, в першу чергу перед господарськими товариствами. Ситуація з боргами з боку товариств перед банками стала загрожувати стабільності банківської системи. За останні три роки суттєво збільшилася частка проблемних кредитів, банки втратили свої активи у Криму та в зоні проведення антитерористичної операції.

Одним з можливих антикризових заходів господарських товариств, спрямованих на запобігання їх банкрутству/неплатоспроможності, є проведення роботи з управління зобов'язаннями (пасивами) неплатоспроможний (потенційно неплатоспроможних) товариств або реструктуризації їхньої заборгованості (боргів) - комплексу організаційно-економічних заходів, спрямованих

на зміну якісних та кількісних параметрів наявної заборгованості підприємства.

Одним з ефективних шляхів управління заборгованістю господарського товариства може стати конвертація його зобов'язань перед кредитором на внесок цього кредитора до статутного капіталу.

Легалізація такого взаємозаліку зобов'язань може стати позитивним сигналом для іноземних інвесторів та підприємців. Для іноземного контрагента, якому українське товариство не в стані виконати повністю задекларованих раніше зобов'язань зі строком позовної давності на межі завершення, отримання частки в статутному капіталі цього товариства буде одним з найбільш оптимальних шляхів урегулювання проблемної ситуації, оскільки дозволить одержати певний контроль над цим товариством та його господарською діяльністю з можливістю вжити заходів для відновлення його належного фінансово-економічного стану. У зв'язку з цим слід відзначити позитивний досвід Польщі у цій сфері, де конвертація заборгованості перед кредиторами на внески до статутного капіталу стала можливою ще у 1993 році.

Регулювання діяльності товариств з обмеженою відповідальністю виноситься на розсуд країн-учасниць ЄС. Утім, такий інструмент, як конвертація прав вимоги із договору на частку участі в капіталі (*debt-to-equity conversion*) як акціонерних, так і товариств з обмеженою відповідальністю, широко застосовується у Великій Британії, Німеччині, Франції, Польщі, Швеції. Прикладами використання конвертації прав вимоги із договору на частку участі в капіталі є *Concordia* (автобусна компанія, у 2005 р. обміняла борг у 160 млн на частку участі компанії у 97,5 відсотки), *Jarvis* (будівельна компанія, у 2005 р. обміняла борг у 350 млн фунтів стерлінгів на 95% акцій). [1]

Даний вид реструктуризації боргу обумовлює два альтернативні наслідки:

1) реструктуризацію статутного капіталу підприємства, внаслідок чого змінюється поділ прав власності на товариство між „старими» та „новими» власниками (статус останніх мають колишні кредитори товариства);

2) поповнення статутного капіталу товариства шляхом переоформлення заборгованості на власний капітал товариства.

У першому випадку об'єктом угоди можуть бути акції (частки) існуючих власників або акції (частки), що знаходяться у товариства (попередньо викуплені товариством), які передаються кредиторам як плата по зобов'язаннях.

У другому випадку погашення заборгованості приймає форму внесків до поповнення статутного капіталу або придбання акцій додаткової емісії.

Цей метод реструктуризації зацікавить кредиторів, вимоги яких становлять високу питому частку в загальному обсязі боргів товариства або значно перевищують фактичний обсяг статутного капіталу товариства. За його допомогою кредитори, які заінтересовані в розширенні сфери своєї діяльності або отриманні додаткового ефекту синергізму від взаємодії споріднених видів бізнесу, можуть здобути повний контроль над товариством.

Можливість такої конвертації має усунути правову невідзначеність, яка стосується процедури вступу третьої особи до складу учасників товариства без переходу до нього частки іншого учасника у статутному капіталі товариства шляхом залучення ним свого вкладу до статутного капіталу такого товариства з одночасним перерозподілом часток всіх діючих учасників. На сьогоднішній день процедура вступу нового учасника прописана тільки у листі Державного комітету України з питань регуляторної політики та підприємництва від 08 квітня 2010 року № 4329. [2] При цьому з метою недопущення "розмивання" часток інших учасників у статутному капіталі товариства пропонується встановити підвищені вимоги до кількості голосів учасників, які мають підтримати питання про вступ нового учасника при голосуванні на загальних зборах.

Необхідність адаптації окремих положень законодавства України, що регулюють створення та порядок діяльності господарських товариств, до європейської правової практики в частині забезпечення реалізації права на конвертацію грошових вимог до товариства на внесок до його статутного капіталу вже назріло на практиці, що послужило появі низки законопроектів у Верховній Раді України, наприклад, законопроект «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення реалізації права на конвертацію грошових вимог до товариства на внесок до

його статутного капіталу» (реєстраційний № 2764 від 30.04.2015) [3].

Конвертація заборгованості у капітал – інструмент, який широко використовується в західних юрисдикціях, – в Україні на повну силу не працює. На даний час конвертація боргів на корпоративні права передбачена:

1) при банкрутстві (ч.1 ст.18 Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом») [4];

2) при емісії акцій та облігацій для переведення зобов'язань товариства у цінні папери в порядку, встановленому Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку. Відповідно, і механізм конвертації досі не працює (ч.2 ст.21 Закону України «Про акціонерні товариства») [5];

3) при реструктуризації зобов'язань банків (Закон України «Про заходи, спрямовані на сприяння капіталізації та реструктуризації банків») [6]

Отже, для забезпечення реалізації права на конвертацію грошових вимог до товариства на внесок до його статутного капіталу доцільно:

1) забезпечити однозначне розуміння того, що не допускається звільнення учасника товариства з обмеженою відповідальністю від обов'язку внесення вкладу до статутного капіталу товариства (у тому числі шляхом зарахування вимог до товариства), коли йдеться про внесення первинних вкладів до статутного капіталу при заснуванні товариства;

2) визначити, що при збільшенні статутного капіталу товариства з обмеженою відповідальністю за рахунок додаткових вкладів учасників товариства та вкладів третіх осіб, що приймаються до складу учасників товариства, порядок внесення таких вкладів, у тому числі шляхом зарахування грошових вимог до товариства, визначається законом та статутом;

3) збільшення статутного капіталу товариства з обмеженою відповідальністю може здійснюватися за рахунок додаткових вкладів учасників товариства та за рахунок вкладів третіх осіб, що приймаються до складу учасників товариства;

4) у разі прийняття учасниками товариства з обмеженою відповідальністю рішення про збільшення статутного капіталу за

рахунок додаткових вкладів учасників товариства та (або) за рахунок вкладів третіх осіб, що приймаються до складу учасників товариства, не допускається звільнення учасника товариства та (або) третьої особи від обов'язку внесення відповідного вкладу до статутного капіталу товариства, крім випадку, коли таким особам, що приймаються до складу учасників товариства, можуть бути зараховані грошові вимоги до товариства, наприклад, за договорами позик.

5) розширення переліку видів іноземних інвестицій за рахунок грошових вимог, які погашаються шляхом обміну на акції, корпоративні права (права власності на частку (пай)) у статутному капіталі юридичної особи - резидента України;

4) уточнити перелік документів, які подаються державному реєстратору у разі внесення змін до установчих документів, які пов'язані зі зміною складу учасників товариства (вступом нового учасника);

5) передбачити, що до компетенції загальних зборів товариства з обмеженою відповідальністю належить прийняття третьої особи до складу учасників товариства, якщо за таке рішення проголосують учасники, що є власниками у сукупності більш як 50 відсотків загальної кількості голосів учасників товариства.

Пропозиції узгоджуватимуться з чинними положеннями цивільного законодавства, зокрема зі статтею 115 Цивільного кодексу України та статтею 13 Закону України "Про господарські товариства", які передбачають, що внеском до статутного капіталу господарського товариства можуть бути гроші, цінні папери, інші речі або майнові чи інші відчужувані права, що мають грошову оцінку.

1. *Євроінтеграція у Раді: чому Україна зриває виконання Угоди про асоціацію // Європейська правда.- http://www.eurointegration.com.ua/experts/2016/05/11/7049001/view_print/*
2. *Лист Державного комітету України з питань регуляторної політики та підприємництва від 08 квітня 2010 року № 4329 // Інтернет – ресурс: -http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/DP2889.html;*
3. *Проект закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення реалізації права на конвертацію грошових вимог до товариства на внесок до його статутного ка-*

ніталу» (реєстраційний № 2764 від 30.04.2015) // Інтернет-ресурс: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=54996;

4. Закон України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2012, № 32-33, ст.413;
5. Закон України «Про акціонерні товариства» // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2008, N 50-51, ст.384;
6. Закон України «Про заходи, спрямовані на сприяння капіталізації та реструктуризації банків» // Відомості Верховної Ради (ВВР), 2015, № 6, ст.41.

Рабан Пшемислав

*доктор юридичних наук, професор, завідувач
кафедри комерційного права юридичного
факультету Західночеського університету,
м. Пльзень, Чеська Республіка*

ПОНЯТИЕ ЮРИДИЧЕСКОГО ЛИЦА В ПРАВЕ ЧЕШСКОЙ РЕСПУБЛИКИ И ЕГО ВИДЫ

Источники правового регулирования юридических лиц в праве Чешской республики.

Основным внутренним источником правового регулирования юридических лиц, не учитывая Конституцию Чешской Республики, является новый гражданский кодекс, который был принят в 2012 году и вступил в силу с 1 января 2014 года за №89/2012 (далее по тексту ГК). Этот закон включает в себя все исходное регулирование частного права, а следовательно, включая и регулирование юридических лиц. С ним связан специальный закон, который заменил действующий до того времени Торговый кодекс (513/1991 Сб.), которым является Закон о торговых корпорациях № 90/2012 Сб. (далее по тексту ЗТК), дополненный законом о преобразованиях торговых обществ и кооперативов № 125/2008 Сб., техническую сторону возникновения, следовательно, регулирует закон об общественных реестрах юридических и физических лиц № 304/2013 Сб. К источникам корпоративного права можно далее включить ряд законов, регулирующих некоторые из ранее упомянутых законов, неурегулированные типы корпораций, ка-